

Aan: Algemene Commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, cc. Algemene Commissie voor Buitenlandse Zaken

Betreft: rol van bedrijven in het Plan van Aanpak SDG's

Amsterdam, 24 oktober 2016

Geachte Kamerleden,

Het 'Plan van aanpak inzake implementatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDGs)'¹ dat het kabinet onlangs presenteerde, brengt veel beleid samen dat een rol speelt bij het behalen van de SDG's. Des te opmerkelijker is het daarom dat een belangrijk onderdeel van het beleid ontbreekt, namelijk de implementatie van de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's).

Aan bedrijven wordt een grote rol toegedicht in het behalen van de SDG's. Bedrijven kunnen inderdaad bijdragen aan ontwikkeling, maar kunnen ontwikkeling ook ondermijnen. Dit laatste wordt erkend door de UNGP's die vervolgens de aanpak ervan uitwerken.

De belangrijkste bijdrage aan ontwikkeling, zo stelt ook de auteur van de UNGP's, Prof. John Ruggie, is het aanpakken van de mensenrechtenschendingen in ketens; het uitbetalen van een leefbaar loon, kinderen naar school laten gaan, veilige en goede werkomstandigheden, het uitbannen van discriminatie en een fatsoenlijke vergoeding voor het beschikbaar stellen van grondstoffen of land. Due diligence is daarbij het instrument. Als van bedrijven een bijdrage aan ontwikkeling wordt verwacht in het kader van de SDG's, is het daarom essentieel dat de UNGP's integraal in de uitvoering van de SDG's worden opgenomen. We lichten dat hieronder nader toe en besluiten met beleidsaanbevelingen.

De impact van bedrijven

In het Plan van Aanpak lijkt het kabinet ervan uit te gaan dat bedrijven al duurzaam ondernemen, en de mensenrechten te allen tijde respecteren. Op verschillende plaatsen in het document treffen we positieve waardering van de inzet van bedrijven:

*"Hun **eigen profiel** ontwikkelt zich steeds duurzamer blijkens vele soorten indexen, benchmarks en rapportages." p.3*

"Deze organisaties [van bedrijven] hebben de SDG's enthousiast aanvaard als de concretisering van hun doelstellingen. Vanuit hun organisaties hebben de bedrijven vele initiatieven ontwikkeld." p. 14

Het kabinet houdt de blik gericht op het half-volle glas; op bedrijven die het goed doen. Het volledige verhaal is echter dat een aanzienlijk deel van het bedrijfsleven het minder goed doet, en soms zelfs erg slecht. Recent bleek bijvoorbeeld dat Nederlandse bedrijven betrokken zijn bij de handel van opzettelijk bijgemengde diesel naar Afrika. Deze vervuilende diesel tast daar zowel de gezondheid van mensen, als het milieu ernstig aan.²

Ook blijkt geregeld dat (vermeende) koplopers het weliswaar goed doen op bepaalde terreinen, maar andere aspecten van de keten veronachtzamen waardoor toch betrokkenheid bij schendingen ontstaat. Zo laten Nederlandse textielbedrijven die onlangs met veel media-aandacht het 'convenant

---

¹ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2016Z17925&did=2016D36860

² Onderzoek 'Dirty Diesel' van het Zwitserse Public Eye. Nederlandse media publiceerde over de rol van in Nederland gevestigde bedrijven. <http://nos.nl/artikel/2133147-giftige-brandstof-via-nederlandse-havens-naar-afrika.html>

duurzame kleding' tekenden, in India kleding produceren met hongerlonen en extreem hoge werkdruk.³

Tot slot moet worden aangetekend dat indexen waar het positieve oordeel op gebaseerd is, soms weinig zeggen over de impact die bedrijven wereldwijd hebben. Het is bijvoorbeeld onduidelijk in hoeverre de DJSI haar oordeel over banken velt op basis van investeringsbeleid en beleggingen; de core-business. Het oordeel is voor een deel gebaseerd op de duurzaamheid van de interne bedrijfsvoering.⁴

Uiteraard is het zeer positief als bedrijven verduurzamen en zich inzetten voor de SDG's, maar door alleen die kant van de Nederlandse bedrijvigheid te belichten is het uitgangspunt van het kabinet in dit Plan van Aanpak niet realistisch.

UNGP's

Het tegengaan van bovengenoemde misstanden in internationale ketens is precies het doel van de UNGP's die -met veel steun van Nederland - in 2011 tot stand kwamen. Van bedrijven wordt 'mensenrechten due diligence' verwacht. Dat is een permanente inspanning om risico's op schendingen, ook in de keten, op te sporen, tegen te gaan en compensatie te bieden aan slachtoffers als schendingen zich toch hebben voorgedaan. Na vijf jaar zouden de UNGP's een vanzelfsprekende leidraad moeten zijn voor internationaal opererende bedrijven. De UNGP's zijn echter relatief onbekend gebleven en de implementatie blijft achter. Dit blijkt ook uit recent onderzoek in opdracht van het kabinet; slechts een kleine voorhoede bedrijven blijkt due diligence in de zin van de UNGP's uit te voeren.⁵

De UNGP's spreken ook overheden aan om te beschermen tegen bedrijfsgerelateerde schendingen met allerlei beleidsinstrumenten. Daarin zijn onvoldoende vorderingen gemaakt, zo bleek uit de balans die is opgemaakt tijdens de conferentie *EU roadmap to business and human rights*.⁶ Deze conferentie vond plaats rond het 5 jarig bestaan van de UNGP's in het kader van het Nederlands voorzitterschap van de EU.

Hoewel Nederland zich zorgen zegt te maken over de achterblijvende implementatie van de UNGP's en het integreren van de UNGP's in ontwikkelingsplannen aanbeveelt⁷, geeft het met dit eigen Plan van Aanpak niet het goede voorbeeld. De UNGP's worden slechts één keer genoemd: "er werd nog een derde proces bij gevoegd, namelijk dat van de *Guiding Principles on Business and Human Rights*".⁸ Wat dit "derde proces" verder betekent voor de SDG's blijft ongewis.

Business kansen en krenten uit de pap

De SDG's genereren onmiskenbaar veel enthousiasme bij het bedrijfsleven, zo stelt ook het Plan van Aanpak. We zien nieuwe organisaties verrijzen en bestaande bedrijvenorganisaties komen met publicaties en informatiebijeenkomsten over de SDG's. Daarbij valt op dat de nadruk ligt op de (*business*) kansen van de SDG's. Dit brengt het risico met zich mee dat - in de woorden van het 'Plan van Aanpak'- uitsluitend "de krenten uit de pap" worden gehaald. Het kabinet stelt terecht dat de SDG's ondeelbaar zijn, maar doet vervolgens niets om te voorkomen dat de SDG's, met 17 doelen en

³ <http://schonekleren.nl/nieuws/2016/09/nederlandse-bedrijven-die-kleding-produceren-in-india-betalen-onder-minimumloon>

⁴ Hoe de DJSI precies tot stand komt is niet transparant. Dat is een probleem op zich. De beoordeling van banken gebeurde in het verleden uitsluitend op interne bedrijfsvoering. Inmiddels hebben ook investeringen een aandeel in het oordeel echter de omvang van dat aandeel is onduidelijk. <http://eerlijkegeldwijzer.nl/media/60796/eb-analyse-duurzaamheidsbeoordelingen-150601.pdf>

⁵ April 2016 'onderzoek zorgplicht Nederlandse bedrijven' in opdracht van de Ministeries Veiligheid en Justitie en Buitenlandse Zaken door het *Utrecht Centre for Accountability and Liability Law* van de Universiteit Utrecht uitgevoerd, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/04/21/kamerbrief-met-kabinetsreactie-op-onderzoek-zorgplicht-nederlandse-bedrijven>

⁶ 11 mei 2016, Conferentie 'EU roadmap to business and human rights' <http://eu-roadmap.nl/>

⁷ *The EU should acknowledge the integral importance of the UNGPs to achieving the Global Goals (GGs) for Sustainable Development. The first and essential step for all companies in contributing to the GGs must be to 'do no harm' to people and planet. The UNGPs should be integrated into financing of the GGs, including through public-private partnerships. The EU should also support integration of the UNGPs into national development plans.*

⁸ Plan van Aanpak, Pagina 4

169 subdoelen als keuzemenu worden ingezet. Het zijn precies de UNGP's die met een integrale rechtenbenadering een tegenwicht aan deze tendens kunnen bieden.

Prof. Ruggie, maakt zich zorgen over de manier waarop het bedrijfsleven met de SDGs aan de slag is gegaan, en waarschuwt in een brief⁹ aan de oprichters van de Global Commission dat die benadering ertoe kan leiden dat bedrijven te snel zullen kiezen voor aantrekkelijke projecten die weliswaar bijdragen aan hun business case maar waarbij een essentiële stap, namelijk het onder ogen zien en aanpakken van de negatieve effecten van de eigen *core business*, wordt overgeslagen.

Als dit de trend wordt, lopen we de kans dat de vooruitgang teniet wordt gedaan die is geboekt in de ontwikkeling van 'maatschappelijke betrokken ondernemen' naar een integrale benadering waarin alle maatschappelijk impact van het bedrijf centraal staan: *responsible business conduct* in termen van de OESO, en de verantwoordelijkheid voor het respecteren van mensenrechten en due diligence in de UNGP's.

Overigens is in VN kringen in een heel ander verband (namelijk de implementatie van de SDG's door staten) ook de zorg geuit dat door de krenten-uit-de-pap aanpak mensenrechten onder druk komen te staan.¹⁰

Integreer UNGP's in SDG's

Door de UNGP's alsnog in dit Plan van Aanpak te integreren wordt de bijdrage van het bedrijfsleven aan de SDG's versterkt. Het due diligence concept uit de UNGP's biedt een waarborg voor integrale aandacht voor mensenrechten in ketens. We doen de volgende aanbevelingen voor het beleid:

- Maak bedrijven duidelijk dat het ene VN proces niet het andere vervangt; blijf onverminderd inzetten op implementatie van de UNGP's;
- Grijp de SDG's aan om de implementatie van de UNGP's te versnellen door integratie van de UNGP's in het Plan van Aanpak;
- Draag uit dat - eerst en vooral - van bedrijven wordt verwacht dat ze hun due diligence op orde hebben; due diligence is een belangrijke bijdrage aan de SDG's;
- Stel een transparant due diligence proces als voorwaarde voor bedrijven die willen deelnemen in partnerschappen of financiering ontvangen voor realisatie van de SDG's;¹¹
- Bewaak de ondeelbaarheid van de SDG's en hanteer ook binnen de SDG's een rechtenbenadering. Ten aanzien van bedrijven wordt dit concreet via de UNGP's;
- Bevorder due diligence in alle vormen van beleid en wetgeving die het bedrijfsleven betreffen: regels voor transparantie, duurzaam inkopen, voorwaarden voor alle vormen van dienstverlening of financiële overheidssteun;
- Zet ook internationaal in op versnelling van de uitvoering van de UNGP's door deze te integreren in de uitvoering van de SDG's.

Wij hopen dat u deze voorstellen wil meenemen in het debat en lichten dit desgewenst nader toe.

Vriendelijke groet,
Namens het MVO Platform,

Suzan van der Meij (06 12271726)

⁹ Zie: <http://www.shiftproject.org/news/john-ruggie-sustainable-development-goals-and-un-guiding-principles>

¹⁰ mensenrechtenexperts in de VN spraken hun zorg hierover uit: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2016/07/warning-against-cherry-picking-among-global-goals-un-experts-say-human-rights-cannot-be-ignored/>

¹¹ Het mede door de Nederlandse overheid gefinancierde *Institute for Human Rights and Business* bracht hier een uitvoerige publicatie over uit. <https://www.ihrb.org/focus-areas/commodities/report-state-of-play-business-sustainable-development-goals>